

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2021-694
Den 9. marts 2021

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 22. marts 2021

SAMLENOTAT

1. EU's Sydlige Naboland	2
2. Tyrkiet.....	4

1. EU's Sydlige Naboskab

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet forventes en drøftelse af EU's Sydlige Naboskab i kølvandet på udsendelsen af en fælles meddelelse fra KOM og udenrigsrepræsentant Borrell om et fornyet partnerskab med landene i det Sydlige Naboskab. Drøftelsen ventes bl.a. at omhandle operationalisering af elementerne i den fælles meddelelse, herunder en opfordring til mere jævnlige ministermøder med landene i det Sydlige Naboskab. Der forventes vedtaget rådskonklusioner i umiddelbar forlængelse af rådsmødet.

2. Baggrund

I løbet af det seneste år har der i EU været et ønske fra en række medlemslande og fra EU-Kommissionen om en genlancering af EU's forhold til de 10 lande i det Sydlige Naboskab (Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Libyen, Marokko, Palæstina, Syrien¹ og Tunesien) i lyset af regionens centrale betydning for Europa og givet at EU's eksisterende partnerskabsaftaler med en række af de sydlige nabolande skal fornyes. De nye partnerskabsaftaler skal fungere som ramme for udmøntningen af EU's eksterne instrumenter, inklusiv udviklingsmidlerne, til landene.

I genlanceringen af EU's forhold til landene i det Sydlige Naboskab er der fokus på en række områder af interesse for både EU og de sydlige partnerlande, herunder økonomisk genopretning efter COVID-19 pandemien, klima/grøn omstilling, sikkerhed, regeringsførelse og handel. Derudover spiller de sydlige nabolande en vigtig rolle i løsningen af migrationsudfordringen. Som store oprindelses- og transitlande for migrationsstrømme mod Europa og Danmark er særligt de nordafrikanske lande centrale partnere i forhold til at finde bæredygtige løsninger på migrationsområdet, samt fremme regeringens ambition om et mere retfærdigt og humanitært asylsystem.

Den 9. februar 2021 udsendte EU-Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant Borrell en fælles meddelelse, hvori konkrete forslag til en genlancering af det Sydlige Naboskab blev præsenteret med fokus på fem nøgleområder for samarbejdet: 1) Menneskerettigheder og god regeringsførelse; 2) Økonomisk vækst og digitalisering; 3) Fred og sikkerhed; 4) Migration og mobilitet, 5) Klima og grøn omstilling.

Der har siden foråret 2020 været en række drøftelser om det Sydlige Naboskab i EU. Udenrigsministeren deltog i november 2020 i et fælles virtuelt ministermøde mellem EU og de sydlige naboskabslande, hvor han betonedede vigtigheden af et transaktionelt samarbejde og partnerskaber med fokus på migration og klima. Ligeledes har udenrigsministeren fremhævet danske positioner på udenrigsrådsmøder i maj og september 2020 samt drøftet dagsordenen bilateralt med europæiske kollegaer og under et ministerbesøg til Egypten.

Der ventes vedtaget rådskonklusioner om det Sydlige Naboskab på baggrund af drøftelsen på rådsmødet.

¹ EU suspenderede samarbejdet med den syriske regering i maj 2011.

3. Formål og indhold

Formålet er en drøftelse af EU's Sydlige Naboskab med udgangspunkt i den fælles meddelelse fra KOM/Borrell om det Sydlige Naboskab.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Drøftelsen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generel enighed om behovet for et styrket EU-engagement i landene i det Sydlige Naboskab, herunder på områder som klima, grøn omstilling, sikkerhed, unge og jobskabelse. På migrationsområdet ventes en gruppe lande ligesom Danmark at arbejde for, at samarbejde på dette område bliver en hovedkomponent, mens andre lande ventes at anse migrationsområdet som én blandt flere prioriteter. Der forventes ligeledes at være divergerende opfattelser blandt medlemsstaterne om behovet for at styrke samarbejde og dialog om lovlig migration med landene i det Sydlige Naboskab.

10. Regeringens generelle holdning

Den strategiske drøftelse af EU's Sydlige Naboskab flugter med regeringens ambition om at styrke samarbejdet med landene i Nordafrika som led i arbejdet med at fremme et retfærdigt og humant asylsystem (ROHA). Danmark arbejder bl.a. for en mere transaktionel tilgang, hvor EU's engagement øges svarende til ambitionerne og de opnåede resultater hos de enkelte partnerlande. Herudover lægges der fra dansk side vægt på migration, klima og menneskerettigheder som centrale emner for samarbejdet med landene i det Sydlige Naboskab.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg den 15. maj 2020.

2. Tyrkiet

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På Rådsmødet (udenrigsanliggender) den 22. marts 2021 forventes en bred drøftelse om Tyrkiet, herunder situationen i Det østlige Middelhav, Cypern-spørgsmålet, Tyrkiets udenrigspolitik samt den indenrigspolitiske situation.

2. Baggrund

Forholdet mellem EU og Tyrkiet er fortsat præget af Tyrkiets bekymrende ageren, herunder tyrkiske aktiviteter i det østlige Middelhav, i Libyen, Syrien og Kaukasus samt et fortsat indenrigspolitisk pres på menneskerettigheder og kritiske røster i landet. Tyrkiet har over de seneste måneder anlagt en mere dialog søgende retorik over for EU, ligesom der fra tyrkisk side udtrykkes fornyet vilje til at forhandle om forholdet til Grækenland og det uløste Cypern-spørgsmål. Det er dog endnu uvist, i hvilket omfang Ankara reelt vil levere på denne mere imødekommende kurs.

Det Europæiske Råd bekræftede i december 2020 et tilbud om en positiv dagsorden med Tyrkiet forudsat, at Tyrkiet stoppede sine ulovlige aktiviteter over for Grækenland og Cypern. Det Europæiske Råd opfordrede samtidig til yderligere sanktionslistninger mod Tyrkiet. Endeligt opfordredes Borrell og Kommissionen til at udarbejde en rapport om EU's forhold til Tyrkiet og mulige instrumenter til yderligere restriktive foranstaltninger. Rådsmødets drøftelse af Tyrkiet den 22. marts vil forberede diskussionen på Det Europæiske Råd den 25.-26. marts.

Tyrkiet har over de seneste måneder italesat et politisk ønske om at sikre et positivt forhold til EU. I forlængelse heraf er der nu udsigter til genoptagelse af FN-ledede forhandlinger om Cypern-spørgsmålet såvel som forhandlinger med Grækenland om landenes bilaterale forhold. Hvad disse to forhandlinger vil føre til er uvist, men beslutningen om at mødes er positiv. Ligeledes fortsætter samarbejdet om EU-Tyrkiet aftalen og migrationssamarbejdet.

Trods den øgede tyrkiske villighed til dialog med EU er der fortsat betydelige udfordringer i forholdet. Tyrkiets manglende respekt for menneskerettigheder og retsstaten samt fortsatte fængslinger af journalister, menneskerettighedsforkæmpere og kurdiske folkevalgte politikere er stærkt bekymrende. I 2021 er et større antal fredelige demonstranter fra landets universiteter blevet tilbageholdt.

3. Formål og indhold

Rådets drøftelse af Tyrkiet forventes at fokusere på udviklingen i det Østlige Middelhav, Cypern-spørgsmålet, Tyrkiets udenrigspolitiske ageren samt Tyrkiets indenrigspolitiske situation.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er bred EU-solidaritet med Cypern og Grækenland ift. situationen i det Østlige Middelhav. Nogle medlemsstater ønsker en endnu mere robust tilgang over for Tyrkiet, mens en bredere kreds af medlemsstater betoner behovet for en mere balanceret tilgang, der også tager hensyn til vigtigheden af samarbejdet med Tyrkiet som strategisk partner på områder som migration, samhandel og sikkerhed (herunder i NATO).

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter fuldt op om tidligere vedtagne konklusioner om Tyrkiet og er klar til at støtte yderligere opførelser på listen over restriktive foranstaltninger. Tyrkiet skal respektere sine folkeretlige forpligtelser og afstå fra krænkelser af Cyperns og Grækenlands nationale suverænitet. Regeringen ser med bekymring på menneskerettighedssituationen i Tyrkiet og tager klart afstand fra de voldelige reaktioner, der bl.a. har mødt fredelige demonstranter ved universiteter i Tyrkiet. Der er fortsat behov for dialog og samarbejde med Tyrkiet på områder i Danmarks og EU's interesse, ikke mindst om håndtering af irregulær migration og samhandel. Tyrkiet er en værdifuld allieret i NATO-alliancen, og regeringen ønsker ikke at stille spørgsmålstegn ved den grundlæggende solidaritet mellem allierede, der udgør hjørnesteinen i NATO. Men regeringen er i lyset af den tyrkiske ageren indstillet på aktivt at arbejde for en skærpet EU-kurs over for Tyrkiet, herunder støtte til eventuelle EU-sanktioner.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering hhv. den 9. juli 2020 (skriftlig forelæggelse), den 13. august 2020 (skriftlig forelæggelse) samt den 8. december 2020.